ELENIA

Talousvaliokunta
EDUSKUNTA Toimitetaan sähköpostitse:
Talousvaliokunta@eduskunta.fi; TaV@eduskunta.fi

Viitteet:
Hallituksen esitys (HE 265/2020 vp) eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.

Kansalaisaloite (KAA 9/2020 vp) laiksi sähkömarkkinalain sekä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain muuttamisesta

ELENIA VERKKO OYJ:N LAUSUNTO

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Taustaa

Sähköverkkoyhtiö Elenia Verkko Oyj (**Elenia**) palvelee 430 000 kotitalous-, yritys- ja yhteiskunta-asiakasta Energiaviraston myöntämän toimiluvan kattavalla alueella Kanta- ja Päijät-Hämeessä, Pirkanmaalla, Keski-Suomessa sekä Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla. Elenian kotipaikka on Tampere.

Elenian investoinnit sähkönjakelun varmuuteen ylittävät miljardi euroa viimeisen vuosikymmenen aikana. Investointien ansiosta 85 prosenttia Elenian asiakkaista taajama-alueilla ja 58 prosenttia haja-asutusalueilla ovat sähkömarkkinalain mukaisten kuuden ja 36 tunnin laatuvaatimusten piirissä. Investointien toteuttaminen on tuonut Elenian verkkoalueella yhtiön urakoitsijakumppaneille työtä yli 10 000 henkilötyövuotta. Elenian urakointikumppaneista 2/3 on pieniä ja keskisuuria yrityksiä, joilla on keskeinen merkitys toimialueen maakunnissa paikallisina työllistäjinä.

Verkon rakentamisen investointitehokkuus on parantanut merkittävästi laajan kehitysyhteistyön ja pitkäjänteisen työn tuloksena. Muun muassa pitkät 4-7 vuoden pituiset yhteistyösopimuksemme kumppaneittemme kanssa ovat vauhdittaneet tehokkaiden työtapojen kehittämistä sekä maastotyössä että materiaalituotannossa.

Viimeisen vuosikymmenen aikana tehdyt investoinnit säävarmaan verkkoon, automaatioon ja tietojärjestelmiin ovat puolittaneet Elenian asiakkaiden sähkökatkojen vuotuisen keston. Elenian asiakkaiden kokema keskimääräinen sähkön keskeytysaika oli 456 minuuttia vuonna 2010 ja 217 minuuttia vuonna 2020. Investointien vaikutus toimitusvarmuuden kehittymiseen on ollut etenkin taajama-alueiden asiakkaille huomattava, aivan kuten sähkömarkkinalaki on edellyttänyt.

Elenian verkkoinvestointien taustalla on pääosin sähköverkon ikääntyminen sekä toimitusvarmuusvaatimukset taajama-alueilla. Elenian sähköverkko on rakennettu pääasiassa 1960-1970 -luvuilla, kun haja-asutusalueita sähköistettiin laajasti. Tuolloin rakennettu

Elenia Verkko Oyj
Osoite: PL 2, 33901 Tampere, Finland
Käyntiosoite: Patamäenkatu 7, 33900 Tampere
Puhelin: 020 586 11
www.elenia.fi

Kotipaikka: Tampere
Y-tunnus: 3001882-6

ELENIA

sähköverkko on puupylvästettyä ilmajohtoverkkoa, jonka tekninen käyttöikä maaperästä riippuen on noin 50-60 vuotta. Sähkömarkkinalain kuuden tunnin tavoitteen vuoksi valtaosa investoinneista on kohdistunut taajama-alueille, minkä vuoksi haja-asutusalueiden ikääntyneen sähköverkon investointeja on jo nyt jouduttu lykkäämään osin yli käyttöiän. Haja-asutusalueiden verkon ikääntyminen tulee vaatimaan lähivuosina verkon uusimista joka tapauksessa, mikä merkitsee toimitusvarmuuden paranemista voimassa olevan sähkömarkkinalain tavoitteiden mukaisesti.

Tulevaisuuden vähähiilinen yhteiskunta ja sen mahdollistava energiamurros tulevat vaatimaan vahvat ja toimitusvarmat sähkönjakeluverkot, jotka luovat vankan perustan älykkään sähköverkon kehittämiselle. Elenia on strategiansa mukaisesti sitoutunut älykkään sähköverkon kehittämiseen Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) älyverkkotyöryhmän esitysten mukaisesti. Kriittisen perustan luovien verkkoinvestointien taloudellisia edellytyksiä ei tule poistaa.

Hallituksen esityksen teemoista

Mielestämme on hyvä, että jakeluverkonhaltijoilla on mahdollisuus aikatauluttaa toimitusvarmuustoimenpiteitä pidemmälle ajanjaksolle. Jokaiselle verkkoyhtiölle tulee kuitenkin jättää vapaus arvioida oman toimintaympäristönsä liiketoimintariskit, sekä näiden pohjalta määrittää riittävät kehittämistoimenpiteet ja niiden toteutusaikataulut vuosien 2028 ja 2036 välillä.

Pidämme perusteltuna, että kehittämisvelvollisuutta täydennetään niin, että verkkoa tulee kehittää kustannustehokkaalla tavalla. Kustannustehokkuuden arvioinnissa tulee kuitenkin huomioida kokonaiskustannukset koko verkon elinkaaren ajalta. Perinteisten verkostoinvestointien ja kunnossapitokustannusten arviointi on suhteellisen helppoa. Uusien vaihtoehtoisten teknologioiden elinkaarikustannusten arviointi on sen sijaan haastavampaa johtuen vähäisistä käyttökokemuksista ja teknologian jatkuvasta kehityksestä. Elenia on kehittänyt jakeluverkkoon muun muassa akkukonseptin, jota on menestyksekkäästi hyödynnetty sekä Elenian asiakkaiden sähkönjakelun turvaamisessa että Fortumin toimesta sähkömarkkinoilla. Vaihtoehtoiset verkon kehittämistoimenpiteet tulisi huomioida myös valvontamenetelmissä, jotta niiden vertailtavuus verkostoinvestoinneille olisi mahdollista.

Toimitusvarmuuden kehittäminen ja verkostoinfran ikääntyminen on jo nykyisin huomioitu osana Elenian kehittämissuunnitelmaa. Olemme yli kymmenen vuoden ajan hyödyntäneet monipuolista tietoa eri lähteistä investointikohteiden valinnassa ja verkostokomponenttien mitoittamisessa muun muassa sähkönkulutuksen ja asiakastiheyden kehittymisen osalta. Tällä tavalla investointien oikea-aikaisuus ja mitoitus on voitu kohdistaa tehokkaasti sinne, missä kehittämistoimenpiteet ovat kulloinkin olleet tarpeellisia ja välttämättömiä.

Osana vähähiilistä yhteiskuntaa näemme erillisten sähkölinjojen rakentamisen hajautetun pientuotannon edistämiseksi hyvänä asiana esitetyssä muodossa. Tämä on myös linjassa TEM:n älyverkkotyöryhmän loppuraportissa esitettyjen ehdotusten kanssa, mitä pidämme erittäin tärkeänä.

Korostamme, että Elenian strategisena linjana on aina ollut palvelun jatkuva parantaminen, operatiivinen tehokkuus ja maltillinen hinnoittelu. Tämän mahdollistavana tärkeimpänä tekijänä on ollut vakaa valvontaympäristö, joka on osaltaan mahdollistanut pitkäjänteisen liiketoimintasuunnittelun ja maltilliset hinnan korotukset.

Elenia Verkko Oyj
Osoite: PL 2, 33901 Tampere, Finland
Käyntiosoite: Patamäenkatu 7, 33900 Tampere
Puhelin: 020 586 11
www.elenia.fi

Kotipaikka: Tampere
Y-tunnus: 3001882-6

Valvontamenetelmien muutokset kesken 5. valvontajakson (2020-2023)

Äkkinäiset ja ennakoimattomat muutokset aiemmin hyvin vakaassa valvontaympäristössä vaarantavat Suomen aseman ja maineen lainsäädännöltään ja regulaatioltaan vakaana maana. Toteutuessaan tämä tulee heijastumaan Suomen asemaan ja kiinnostavuuteen sijoitus- ja rahoitusmarkkinoilla.

Energiavirasto on perinteisesti korostanut, että valvontamenetelmät muodostavat kokonaisuuden eikä yksittäisiä elementtejä tule tarkastella huomioimatta kokonaisuutta. Jakeluverkkoyhtiöt ovat kunnioittaneet tätä periaatetta myös aiemmilla valvontajaksoilla. Nyt näyttää siltä, että Energiavirasto on itse rikkomassa tätä periaatetta julkisen ja poliittisen paineen vuoksi. Tässä haluamme korostaa malttia ja kokonaisuuden arviointia tulevissa päätöksissä.

Yksikköhintojen päivittäminen kesken 5. valvontajakson on merkittävin esitetty epäjatkuvuuskohta. Elenia esitti jo 31.8.2015 Energiavirastolle toimittamassaan lausunnossa liittyen 4. ja 5. valvontajakson valvontamenetelmien 2. suuntaviivoihin, että yksikköhinnat tulisi päivittää 5. valvontajaksolle, jotta tuottopohja vastaisi todellisia markkinahintaisia sähköverkon rakentamiskustannuksia. Elenian ehdotusta ei huomioitu lopullisissa valvontamenetelmissä, vaikka Elenian ehdotuksella nykyinen tilanne olisi voitu välttää. Kesken valvontajakson tehtävä muutos vahvistuspäätöksiin ja valvontamenetelmiin on kuitenkin väärä ratkaisu. Toteutuessaan tällainen ratkaisu on vastoin oikeusvarmuuden ja luottamuksen suojan periaatteita, ja on omiaan lisäämään viranomaisen päätöksentekoon liittyvää epävarmuutta, jota tulisi viimeiseen asti välttää.

Ehdotamme, että yksikköhintojen päivitykseen luotaisiin uusi järjestelmä ja periaate, jotka mahdollistaisivat yksikköhintojen keräämisen vuosittain 6. valvontajakson (2024-2027) alusta alkaen. Tällöinkin Energiaviraston tulisi varmistaa, että kaikki jakeluverkkoyhtiöt vastaavat rakennuskustannuskyselyyn, jotta kyselyn periaatteet ovat mahdollisimman läpinäkyviä ja tasapuolisia erilaisille ja erikokoisille yhtiöille, ja yksikköhintojen volatiliteetti pysyisi maltillisena.

Elenia ei näe perusteita ja tarvetta muuttaa vahvistuspäätöksiä ja valvontamenetelmiä kesken 5. valvontajakson. WACC-% on jo kuluvalla valvontajaksolla historian alhaisimmalla tasolla ja on edelleen laskussa. Lisäksi Energiavirasto on jo rajannut toimitusvarmuuskannustimen käyttöä 5. valvontajaksolla 8.1.2021 verkkoyhtiöille toimittamassaan valvontakirjeessä.

Yhteenveto

Lainsäädännön ja valvontamenetelmien läpinäkyvyys, ennustettavuus ja jatkuvuus ovat erityisen tärkeitä sähkönjakelun verkkoliiketoiminnassa, jossa investointeja suunnitellaan ja toteutetaan 50-60 vuoden aikajänteellä. Jakeluverkkoverkkoyhtiöiden on pystyttävä luotettavasti arvioimaan verkon kehittämiseen liittyviä taloudellisia vaikutuksia ja riskejä, sekä varmistamaan toimitusvarmuuden kehittyminen kustannustehokkailla ja teknisesti soveltuvilla ratkaisuilla.

Hallituksen esityksen ja sen myötä lakimuutosten voimaantuloa mahdollisesti seuraavilla valvontamenetelmien muutoksilla on huomattava vaikutus verkkoyhtiöiden investointeihin. Matalammilla tuottotasoilla verkkoyhtiöillä ei ole mahdollisuutta rahoittaa merkittäviä investointeja tulorahoituksella eikä heikomman luottokelpoisuuden vuoksi myöskään velkarahoituksella. Tällä

Elenia Verkko Oyj
Osoite: PL 2, 33901 Tampere, Finland
Käyntiosoite: Patamäenkatu 7, 33900 Tampere
Puhelin: 020 586 11
www.elenia.fi

Kotipaikka: Tampere
Y-tunnus: 3001882-6

tulee olemaan Suomessa merkittäviä kielteisiä vaikutuksia asiakkaiden toimitusvarmuuden parantumiselle alueilla, jotka ovat viime vuosina kärsineet myrskytuhoista ja lumikuormista pahimmin. Loppuasiakkaisiin kohdistuvien vaikutusten ohella lainsäädännön mahdollisilla muutoksilla tulee vääjäämättä olemaan vaikutuksia työllisyyteen verkonrakennusalalla, joka jo tällä hetkellä kärsii kannattavuusongelmista. Pitkien urakkasopimusten purkaminen johtaa lisäkustannuksiin, lomautuksiin, työttömyyteen ja jopa konkursseihin.

Esityksessä puututaan käytännössä suoraan itsenäisen viranomaisen toimivaltaan, mikä on vastoin suomalaista hyvää lainsäädäntöä ja viranomaisperinnettä sekä ristiriidassa EU-lainsäädännön kanssa. Hallituksen esityksen arvioidaan edellyttävän, että Energiaviraston on lakiehdotusten voimaantulon jälkeen muutettava lainvoimaisia vahvistuspäätöksiään kesken valvontajakson. Tässä toteutuvat samanaikaisesti ja täysimääräisesti sekä poliittinen että regulaatioriski. Tämä heikentää luottamusta Suomen vakaana pidettyyn valvontaympäristöön, millä tulee olemaan pitkälle ulottuvat taloudelliset vaikutukset koko energiateollisuuden alaan.

Elenia edellyttää päättäjiltä oikeusvarmuutta eli lainsäädännön ja valvontamenetelmien riittävää ennustettavuutta ja jatkuvuutta, ja vetoaa luottamuksen suojaan. Hallituksen esityksen voimaantuloa seuraavat mahdolliset muutokset Energiaviraston vahvistuspäätöksiin kesken 5. valvontajakson ovat ristiriidassa oikeusvarmuusperiaatteen kanssa. WACC-% laskee historian alhaisimmalle tasolle ilman kyseenalaisia valvontamenetelmien muutoksia kuluvalla valvontajaksolla. Samoin yksikköhinnat tulevat laskemaan joka tapauksessa 6. valvontajakson alussa 2024, kun uusi yksikköhintakysely on toteutettu.

Elenia kehittää sähköverkkoaan jatkossakin kestävästi, pitkäjänteisesti ja vastuullisesti asiakkaiden ja sidosryhmien tarpeet huomioiden. Sähköistyminen ja vähähiiliseen teknologiaan siirtyminen tulee vaatimaan sähköverkolta lisää älykkyyttä ja joustavuutta. Odotamme 6. ja 7. valvontajakson valvontamenetelmien mahdollistavan älykkään sähköverkon kehityksen tulevaisuuden asiakastarpeisiin. Älykäs sähköverkko on kustannustehokas alusta, joka mahdollistaa digitaalisen, sähköistyvän ja hiilineutraalin yhteiskunnan sekä asiakkaiden aktiivisen osallistumisen sähkömarkkinoille.

Korostamme, että Elenian strategisena linjana on aina ollut palvelun jatkuva parantaminen, operatiivinen tehokkuus ja maltillinen hinnoittelu. Tämän mahdollistavana tärkeimpänä tekijänä on ollut vakaa valvontaympäristö, joka on osaltaan mahdollistanut pitkäjänteisen liiketoimintasuunnittelun ja maltilliset hinnan korotukset. Ennustettavalla sääntelyllä Suomella on hyvät mahdollisuudet säilyttää nykyinen asemansa sähkönjakelun toimitusvarmuuden ja älykkään sähköverkon kansainvälisenä kärkimaana ilman, että sähkön hinta asiakkaille nousee eurooppalaista keskitasoa korkeammalle ankarista ympäristöolosuhteista huolimatta.

Kunnioittavasti

ELENIA VERKKO OYJ

Tapani Liuhala
Toimitusjohtaja

Elenia Verkko Oyj
Osoite: PL 2, 33901 Tampere, Finland
Käyntiosoite: Patamäenkatu 7, 33900 Tampere
Puhelin: 020 586 11
www.elenia.fi

Kotipaikka: Tampere
Y-tunnus: 3001882-6